

# Gospodarski Glasnik

## za Štajersko.

List za gospodarstvo in umno kmetijstvo.

Izdaja ces. kr. kmetijska družba na Štajerskem.

List velja na leto 4 krone.

Udje družbe prispevajo na leto 2 kroni.

Udje dobé list zaslužj.

**Vsebina:** Od uredništva. — Nova postava o gozdih. — Kako ravnati z mladim sadjcem po prvem vretju. — Hmeljarstvo na Spodnjem Štajerskem. — Dve besedi o letošnji krmi. — Kmetško knjigovodstvo. — Deset zapoved za konjerejce. — Pomen rudninskih redilnih snovi za domače živali. — Vinogradnikom ptujskega okraja. — Gospodarske drobtine. — Zadruga: Poročila zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem. — Nove knjige. — Gospodarske drobtine. — Tržna poročila. — Oznanila.

Z ozirom na to, da se že dalje časa ponatiskujejo članki iz „Gospodarskega Glasnika“ in „Zadruga“ brez našega izrečnega dovoljenja in brez navedenega vira, je podpisano uredništvo prisiljeno izjaviti, da je ponatis katerega koli članka dovoljen le, če se navede vir.

Uredništvo.

### Nova postava o gozdih.

Pri poročanju o onih legislativnih odredbah agrarnega značaja, ki jih je štajerski deželni zbor sklenil v svojem zadnjem zasedanju, smo prišli sedaj do zadnjega poglavja, ki zadeva postavu o združitvi gozdov iz tujih enklav in arondacije gozdnih mej. Ta postavu hoče odstraniti zlo, ki se je prevzelo z razdelbo zemljišč in ki ne zadeva tako zelo splošno gospodarskih, ampak bolj logarske in veleposestniške koristi. Gozdovje je namreč, posebno, kjer je zelo veliko, prepreženo vse povsodi z malimi tujimi zemljišči, njivami, pašniki, večkrat tako zelo, da je tak gozd na mapi skoro podoben luknjastemu rešetu. V takih razmerah pa umno logarstvo ne more delati. Te razmere so še iz onega časa, ko se je les zelo malo cenil in se z gozdom ni prav za prav gospodarilo, ampak se ga je imelo samo zaradi lova ali pa je bil, in to je bila večina slučajev, skupna last. V teku časa se je z zamenjavanjem in kupnimi pogodbami sicer marsikaj zboljšalo, a manjkala je postavu, ki bi take akcije olajševala. Temu pomanjkanju se je ustreglo s postavu iz leta 1883., št. 93, in sicer v toliko, da so se uradno dovoljenim nakupom zemljišč priznale razne olajšave, to pa samo za one kronovine, ki imajo uvedene agrarne operacije, ker imajo samo agrarne operacije primerno sestavljene oblasti.

Posebne ugodnosti, ki jih uživajo menjalne pogodbe o kmetijskih ali logarskih zemljiščih, ki se izvršijo v svrhu združitve od gozda obdanih posestnih kosov v tuji lasti ali v svrhu arondacije gozda z dovoljenjem pristojne deželne ali ministerijalne komisije za agrarne operacije, so po omenjeni postavi sledeče:

1. Pri razdeljenem posestvu ni treba dovoljenja glavnega lastnika, niti kake administrativne ali varstvene oblasti.

2. Če se opravičenci ali obvezanci ne izrečejo, da dovolijo zemljiškoknjižni prenos pravic, lahko to odredi deželna ali ministerijalna komisija za agrarne operacije.

3. Uradno dovoljene menjalne pogodbe kakor tudi vse pri tem postopku potrebne vloge, zapisniki, pravne listine i. t. d. so proste kolkov in pristojbin, če se ne rabijo za nič drugega. Izpiski iz map, ki so za to potrebni, se delajo in dobe za polovično tarifno ceno.

4. Prenos lastnine pri takih zamenjanih posestvih kakor tudi prenos zemljiškoknjižno vpisanih pravic in dolžnosti z enega zamenjanega zemljišča na drugo ali na kako drugo zemljišče, se izvrši prosto pristojbin.

To so v celoti glavna načela v uvodu omenjene postavu. Po svojem pomenu zaostaja ta postavu daleč za postavami, o katerih smo doslej v tem listu in na tem mestu govorili, vendar pa tvori važen člen v vrsti agrarnih reform.

### Kako ravnati z mladim sadjcem po prvem vretju.

Sadjevec je, kakor nas izkušnja uči, mnogo bolj podvržen raznim boleznim ko pa vino iz grozdja, ki ga velika množina alkohola in kisline že v naprej varuje pred raznimi boleznimi in škodljivci.

Večino boleznij, ki pokvarijo sadjeva vina in jih naredo popolnoma neužitna, povzročujejo neznansko mala živa bitja (bakterije in glivice), ki se v tekočinah, ki imajo malo alkohola in kisline (in sem moramo brez dvoma šteti tudi naš sadjevec ali tolklo) lahko zaredijo in razmnožujejo.

Potrebno je torej, da se s sadjcem ravna zelo oprezno in previdno, dokler še je mlad, tako da že s tem ravnanjem omejimo kolikor mogoče škodljivo delovanje raznih škodljivcev, ki so prišli v sadjevec po sadju ali pa še le pozneje med vretjem.

Že glavno vretje samo, pri katerem se v sadjcu delata alkohol in ogljenčeva kislina, zamori velik del teh škodljivcev, ki padejo potem z droži na dno. Velik del pa še jih ostane v mladem sadjcu in se začne še le po prvem vretju na novo razvijati, ker ima sedaj zopet ugodne razmere za svoje življenje, svoj razvoj in razmnoževanje.

Če se sadjevec takoj po glavnem pretoči z drožij, se reši mnogih škodljivcev, ki se nahajajo v droženi godlji, in se potem pri najmanjšem nemiru, ki ga povzroči n. pr. drugo vretje ali tresenje soda podajo zopet v sadjevec, kjer lahko zopet začnejo svoje pogubno delo. Pri prvem pretakanju se mora sadjevec tudi močno prezračiti. Pri pretakanju pride sadjevec z zrakom in njegovim kisikom v močno dotiko, ki vpliva pogubonosno na razne vrste škodljivcev, pred vsem na bakterije, ki jih ubije in ki ostanejo potem po drugem pretakanju mrtve v drožih.

Mnoge bakterije pa prenašajo zrakov kisik zelo dobro in se v dobro zračenem vinu zelo dobro razvijajo. Te precej trpežne škodljivce ubijamo z žveplasto kislino. Ta se naredi v sodu, če se sod „žvepla“; za sod, ki se zdi še popolnoma zdrav, zadostuje pol kosa žvepla na 300 l. Če pa je sadno vino bolj ali manj bolno, rabimo več žvepla in moramo na 300 l zažgati 1½ ali 1 cel kos. Tako poginejo škodljivci, padejo na dno in pri drugem pretakanju jih najdemo na dnu soda v droženi godlji.

Zelo se priporoča čiščenje vina z želatino in taninom po prvem pretakanju. Tako se vsa nesnaga, ki je mogoče v vinu, potegne na dno in tako postane sadjevec čist in snažen. A tudi organske substance, kakor beljakovina, preidejo v obliko, ki v vinu ni raztopna in se izločijo, dočim se mrtve bakterije in velik del živih s čistilom potegne v drože. Želatine se mora pri sadjcu rabiti vedno več ko pri grozdnem vinu, ker je sadjevec popolnoma drugače sestavljen ko vino.

Predno se sadjevec v sodu čisti, ga je dobro za poskus sčistiti v steklenicah. V ta namen se vzame 4 do 5 literskih steklenic iz belega stekla. V te se da v vsako ½ l sadjevca, ki se naj sčisti. Poleg tega si naredimo 10% mešanico iz želatine na ta način, da raztopimo v 1 l čistega sadjevca 10 g želatine. Z moštom napolnjene steklenice opremimo potem z lističi, na katerih je zaznamovana množina želatine na 1 hl. Sedaj vzamemo s pomočjo kubirane cevi od 10% raztopine želatine in damo n. pr. v steklenico I 10 cm<sup>3</sup>, kar bi značilo na 1 hl sadjevca 20 g želatine, v steklenico II 15 cm<sup>3</sup>, torej

na 1 hl 30 g, v steklenico III 20 cm<sup>3</sup>, torej na 1 hl 40 g, v steklenico IV 25 cm<sup>3</sup>, kar bi dalo na 1 hl 50 g želatine; nato premešamo sadjevec dobro s čistilom in postavimo steklenice na miren prostor. Že čez 1 ali 2 dni se lahko opazi, kako so se začele poskušnje čistiti. In po tistem vzorcu, ki je najbolj čist a je porabil najmanj učinkujoče želatine, se ravnamo potem, ko prirejamo čistilo za veliki sod.

Sadjevec, ki ga priredimo na ta način, se ne bo tako kmalu skvaril in če bomo še nadalje ravnali pametno in oprezno z njim, bo držal par let, ne da bi izgubil kaj na okusu ali kakovosti.

B. Tutschka.

## Hmeljarstvo na Spodnjem Štajerskem.

Kot prvi hmeljar na Spodnjem Štajerskem se navaja Franc Žuža, pivovarnar v Žalcu, ki je nasadil pred kakimi 55 leti v Savinjski dolini prvi hmeljev nasad z žatečkim hmeljem. Dr. med. Adalbert Cypl in slaščičar Janez Hostonský, oba v Celju, sta imela pred kakimi 40 leti v okolici Celja nasade s poznim virtemberškim hmeljem. To pa so bili samo poskusi, ki so se pozneje opustili.

Prvi hmeljev nasad, ki je ustvaril temelj današnjemu hmeljarstvu v Savinjski dolini, je nasadil leta 1870. v Tettangu na Virtemberškem rojeni upravitelj novoceljske graščine pri Žalcu, gospod Jožef Bilger in sicer tudi pozen virtemberški hmelj. Graščina Novo Celje je bila takrat last kneza Alfreda Salm-Reifferscheidta, ki je stremljenja svojega upravitelja vedno pospeševal in podpiral.

Leta 1876. sta sledila vzgledu Bilgerja žalska meščana gospod Ivan Hausenbichler in gospod Jožef Žuža, ki sta na rigolani zemlji nasadila pozen virtemberški hmelj. Tema so sledile v letih 1879. in 1880. uprave graščin Novi kloster, Strošnik in v Žalcu gospa Marija Roblek in gospodje Rudolf Žuža, Franc Žuža, Jožef Recher in Franc Kocelj. Hmeljarstvo se je v savinjski dolini le počasi širilo. Cene za hmelj pa so dosegle leta 1882. tako izredno višino, da se je za kilogram plačevalo po 4, 5 in 6 K. To je povzročilo, da se je v Savinjski dolini začelo hmeljarstvo splošno širiti. Prej navedenim žalskim tržanom so sledili gospodje dr. med. Bergmann, Vincenc Janič, Franc Roblek, Rudolf Senica, Jožef Širca in več drugih, ki so začeli saditi to novo rastlino v veliki meri.

Izven Žalca si je stekel za razširjatev pravilnega hmeljarjenja največje zasluge gospod Karl vitez pl. Haupt-Hohentrenck, graščak na Strošniku, čegar ime se bo v sledečih vrsticah še tako pogosto imenovalo.

V tem času je delal gospod Ivan Hausenbichler večletne poskuse z žatečkim zgodnjim hmeljem, ne da bi dosegel zadovoljive uspehe. Ker se je pokazalo, da se sajenje te vrste ne izplača, se je opustila.

Največje važnosti za spodnještajersko hmeljarstvo pa je bilo leto 1886.; v tem letu sta delala gospoda vitez pl. Haupt in Ivan Hausenbichler prve poskuse s sajenjem goldinga, ki so se imenitno obnesli in zasigurali hmeljarstvo v Savi-

njski dolini za vse večne čase. Zemlja in podnebje Savinjske doline sta razvoju goldinga tako zelo ugodna, da se dobi pri nas golding, ki se mu ni treba, ne glede kakovosti, ne glede množine, bati konkurence katerega drugega hmelja in da se vsako leto neznansko hitro proda. Od tega časa je golding tako izpodrinil pozni hmelj, da je danes v Savinjski dolini že dve tretjini goldinga in le ostala tretjina poznega hmelja nasajena.

Prepričana o tem, da bo ta novi vir blagostanja za savinjske kmete le tedaj trajen, če bodo organizirani, sta že leta 1880. ustanovila gospoda vitez pl. Haupt in Ivan Hausenbichler južnoštajersko hmeljarsko društvo, ki si je stavilo nalogo, da koristi pravilne hmeljereje po možnosti pospešuje.

Prvo vodstvo tega društva so zastopali sledeči člani: načelnik gospod Karl vitez pl. Haupt (Strošnik); tajnik in blagajnik gospod Ivan Hausenbichler (Žalec); odborniki: gospod baron Warsberg (Paški grad); gospod grof Wurmbrand (Novi kloster); gospod upravitelj Otto Blumenau (Novo Celje); gospod župan Karl Žuža (Žalec).

Društvo je hmeljarstvo pospeševalo s poukom pri sajenju, gnojenju in nadaljnjem oskrbovanju rastline, pri trganju, sušenju, shranjevanju in spravljanju hmelja, nadalje pri oskrbovanju dobrih sadik in umetnih gnojil, potem pri pokončevanju hmeljevih škodljivcev, s podajanjem praktičnih izkušenj pri hmeljarstvu i. t. d. Ves tozadevni pouk so oskrbovali in še oskrbujejo člani društvenega načelstva, posebno pa poslovodja; v ta namen se prirejajo pri zborovanjih hmeljarskega društva po posameznih krajih hmeljarskega okoliša poučna predavanja, poučni spisi se priobčujejo v lokalnem časopisju ali pa se širijo po plakatih in letakih, na ustmena in pismena vprašanja se dajejo vsak čas in drage volje odgovori. Poslovodja je leta 1907. v osnutku narisal 25 velikih tabel, ki kažejo najrazličnejša dela v hmeljarstvu in hmeljeve škodljivce v podobni; te table so izvedli potem učenci tukajšnje obrtne šole, tako da se lahko sedaj poleg drugih modelov rabijo pri predavanjih in pouku v hmeljarstvu. Člani društvenega vodstva, poslanec državnega zbora gospod Franc Roblek, župan gospod Jožef Širca in poslovodja gospod Anton Petriček so naredili v letih 1901. in 1904. v ta namen poučna potovanja po vseh hmeljarskih okoliših Češke in Nemške, da bi nabrali novih izkušenj, posebno pa, da bi izvedeli za nove, praktične sisteme hmeljevih sušilnic in da bi proučili uprave dobro uvedenih zavodov za preparacijo hmelja. Ta potovanja so imela zelo lep uspeh, kajti že leta 1902. se je lahko oddala moderno urejena „Hmeljarna“ za preparacijo in odpošiljanje hmelja prometu. Ustanovitev te hmeljarne, ki je urejena tudi za prekmorski promet, je posebna zasluga žalskega župana, gospoda Jožefa Širca. Načelstvo naše hmeljarne pa je storilo že tudi vse predpriprave za ustanovitev pod državnim nadzorstvom stoječe lope za signiranje hmelja. Tudi glede sušenja hmelja prednjači Spodnje Štajersko vsem drugim hmeljarskim okolišem. Razun velikega števila umetnih sušilnic najnovejšega si-

stema (Linhart v Rakovniku in Jožef Lorber & Co. v Žalcu) ima tudi zelo mnoge iz stanovanj in drugih prostorov narejene sušilnice, v katerih se hmelj suši na lesah, ki so narejene iz trstja. Te lese rabijo hmeljarji tudi, če sušijo hmelj na zraku v senci.

Žalibog še naš izboren pridelek doslej ni znan pod svojim pravim imenom in mora iti vsakokrat pod tujim imenom v svet. Trgovci ga vedno radi kupujejo in ga kot mešan češki hmelj (bohemian hops), dalje prodajajo. Zaradi varnosti domačega, lastnega hmeljarstva in iz strahu pred konkurenco s tujimi hmelji so si znali češki hmeljarji izposlovati v državnem zboru hmeljsko provenijenčno postavu, ki pa je doslej samo fakultativna. Po njej se namreč pri trgovini s hmeljem lahko še pet let rabijo doslej navadna imena. Nazadnje pa se bode in se mora tudi naš hmelj v trgovini uveljaviti pod svojim lastnim imenom. O izborni kakovosti našega hmelja pričajo razna odlikovanja in kolajne, ki jih je dobil na raznih razstavah. Na svetovni razstavi v Parizu je dobil n. pr. leta 1900. naš hmelj premier prix in grand prix.

Največje važnosti za spodnještajersko hmeljarstvo pa je bila presoja našega pridelka na mednarodni razstavi hmelja in ječmena v Berlinu leta 1908., na kateri je popolnoma nepristranska cenilna komisija prisodila našem hmelju med avstrijskimi pridelki drugo mesto. (Glej natančnejše in podrobnejše poročilo v št. 2. „Gospodarskega Glasnika“ za leto 1909., str. 12).

Hmelj se sadi na površini, ki znaša približno 1800 ha (okoli 3.160 joh) v sodnih okrajih Celje, Vransko, Gornjigrad in Soštanj in daje v navadnih letih okoli 36.000 meterskih stotov pridelka po 50 K, od katerega odpadata dve tretjini na golding in ena na pozen hmelj.

Pretečeno leto smo imeli, nenaravne, odkar obstaja hmeljereja, v Spodnji Štajerski še neznane vremenske razmere in zaradi tega zelo malo pridelka.

Doslej se je zemlja za hmelj po večini rigolala; a vedno bolj prihaja v navado oranje s podzemeljskim pljugom, ki gre do globočine 40 do 45 cm; ta pljug se je uvedel vsled tozadevnih praktičnih poskusov in izkušenj.

Reže se hmelj po večini in kakor so poskušnje pokazale, z večjim in boljšim uspehom v spomladi ko v jeseni; le oni kmeljarji, ki imajo zelo velike nasade in hmelja zaradi pomanjkanja časa ne morejo rezati v spomladi, ga režejo v jeseni; to rezanje se priporoča tudi povsodi tam, kjer nastopa hmeljev škodljivec — „*plinthus porcatus*“ — in sicer v nasadih z lahko, naplavljenjo zemljo. Z visokim osipavanjem in z jesenskim rezanjem se namreč ličinki tega škodljivca pot v korenice, kjer prezimuje, zelo podaljša, ali pa popolnoma onemogoči. Drugih škodljivcev so se pri nas pokazale razne vrste, a nobeni v toliki meri, da bi hmelju občutno škodovali.

Hmelju se vsako leto na spomlad gnoji in sicer z dobro vležanim, preperetim hlevskim gnojem, v mnogih slučajih tudi z umetnimi gnojili.

Razdalja vrst pri sajenju znaša po Savinjski dolini 1-30 m do 1-58 m. Na-

peljuje se hmelj na 7 do 8 m visoke hmeljevke, ki se naročajo iz Koroške in Gornje Štajerske ter so iz smrekevega lesa. Za privezovanje hmelja se rabi ličje, slama ali neka vrsta ločja. V novejšem času se pojavljajo po žateškem in alzaškem sistemu tudi naprave z žico. Pri teh se napeljuje hmelj po žici ali po špagovini.

Dokler hmelj raste, se čistijo vrste z ekstirpatorjem vsakega plevela in se zemlja redči.

Predno so pokažejo na rastlini stranski poganjki, se s pljugom kolikor mogoče visoko osiplje, v jeseni po obiranju pa odsiplje.

Čez zimo se hmeljevke postavijo v piramide. Med obiranjem, ki se začne pri goldingu okoli 15. avgusta in pri poznem hmelju okoli konca avgusta, se povabijo iz sosednjih okrajev sposobni ljudje, ki se vozijo po železnici za polovično ceno.

Ti ljudje dobe za 1 škač svežega hmelja (2,5 kg teže) 14 v, dvakrat na dan toplo jed in stanovanje. Obira se hmelj na polju, rastlina ostane, da lahko dozori, na koreninah, se odreže šele, ko je ovenela in porabi za steljo ali pa se na njivi sežge.

Hmelj se proda iz večine tam, kjer se je pridelal; le mal del se ga pošlje v komisijsko zalogo v Žatec. Tudi pridejo k nam vsako leto hmeljarji, ki kupijo potrebni hmelj iz prve roke.

Tukajšnje skladišče oskrbuje tudi za malo provizijo komisijonelen nakup južnoštajerskega hmelja.

Hmeljarsko društvo ima tudi poseben nasad, v katerem je 15 vrst hmelja. Vsako leto se v Žalcu teh 15 vrst hmelja razstavi da bi se pokazalo, katera vrsta je za naše podnebje in našo zemljo najbolj primerna.

Da se svet informira o stanju našega hmelja, o nastopanju škodljivcev, o tendenci trga in o vsakokratnih cenah, sestavi vodstvo hmeljarskega društva vsako leto 12 do 14 poročil, ki se v raznih časopisih v Avstriji in Nemčiji priobčijo.

Ta strogo objektivna poročila so bila v 17. številu lista „Mitteilungen des deutschen Hopfenbauvereines“ za leto 1908. pohvalno omenjena.

Da se poučijo tukajšnji hmeljarji o vsakokratni ceni hmelja na svetovnem trgu, se priobčijo v času hmeljeve sezone večkrat cene hmelja, kakor jih ima v Žatecu in Norimberku in ki se telegrafično naznanijo, na črni deski rotovža.

Da se stremljenja hmeljarskega društva, posebno pa njegovega načelstva, priznavajo tudi od visokega c. kr. poljedelskega ministrstva, dokazuje dejstvo, da se je v svrhu podpiranja hmeljarskih stremljenj nastavljal vsled posredovanja gospoda državnega poslanca Franca Robleka hmeljarski konzulent za alpske dežele s sedežem na Dunaju, gospod profesor dr. J. Olšový.

Vodstvo hmeljarskega društva je izpolnilo zelo vestno svojo nalogo in lahko z zadovoljstvom zre na dosežene uspehe — kajti Spodnja Štajerska stoji danes, kar se tiče umnega hmeljarstva, v prvi vrsti med vsemi avstrijskimi in nemškimi deželami in kraji, ki se pečajo s hmeljarstvom.

Sedanje vodstvo hmeljarskega društva obstoja že od leta 1898. iz sledečih gospodov: načelnik dr. M. Bergmann; njegov namestnik: državni poslanec Franc Roblek; poslovodja: nadučitelj Anton Petriček; odborniki: župan Jožef Širca, Karl Janič in Vincenc Vabič, vsi v Žalcu.

Žalec, 15. februarja 1909.

Za načelstvo hmeljarskega društva:  
Načelnik: Poslovodja:  
Dr. M. Bergmann l. r. A. Petriček l. r.

## Dve besedi o letošnji krmi.

1.

Poročilo deželne sadje- in vinorejske šole v Mariboru.

Velika suša v pretečenem letu kaže svoj škodljiv vpliv tudi v tem letu in sicer ne samo v tem, da imamo zelo malo krme, ampak tudi v mali vlagi zemlje in v tem, da se je zaradi dolgotrajne suše mnogo rastlin posušilo. Pomanjkanje vlage v zemlji se še lahko nadomesti z dežjem, vendar pa zahteva ta okolnost našo popolno pozornost, da lahko v neugodnem slučaju ukrenemo vse potrebno, da bomo lahko vsaj deloma preprečili tako velikansko škodo, kakor smo jo imeli n. pr. lani.

Dočim hočemo na to dejstvo vedno paziti in še čakati, kako se bo stvar obrnila, se lahko in se moramo poučiti že sedaj o tem, koliko rastlin se je vsled dolge suše popolnoma posušilo in moramo nemudoma začeti s primernim delom, da se ta nedostatek odpravi. To delo bo obstajalo, kakršne so pač razmere in kako velika je škoda, v tem, da se bodo travniki in krmišča na novo uredila, da se bodo travniki posejali ali pognojili ali pa tudi v zvezi posetve in gnojenja. Če se je na deteljiščih polovica rastlin popolnoma posušila, potem moramo deteljo opustiti in sejati kaj drugega, ker bi tako deteljišče ne le dalo malo krme, ampak se popolnoma zaplevelilo. Na tako deteljišče je dobro sejati mešanico iz polovice ovsa, četrtine graha in četrtine grahovice. Na joho se vzame, kakršna je pač zemlja, 60 do 80 kg ovsa, 40 do 60 kg navadnega graha za krmo in 40 do 60 kg navadne grahovice.

Seje se naj zgodaj, če mogoče, še meseca marca. Žanje se tedaj, ko je grah začel cvesti, kar se zgodi navadno koncem meseca maja.

To zeleno mešano krmo je živina zelo rada zeleno, lahko pa se podaja tudi suba, kakor rdeča detelja. Po mešanici se lahko prideluje vsaka pozna setvina, naravno tudi zelena turščica.

Ta mešanica, je posebno primerna kot višja setvina pri napravljanju novih travnikov, ker pride prej z zemlje ko katero koli žito in ker tako ne more ovirati razvoja nižjih travniških rastlin.

Setev za mešanico kakor tudi podnebju primerno travino mešanico z navodilom o vporabi pošilja c. kr. kmetijska družba za Štajersko, oziroma Zveza gospodarskih zadrug na Štajerskem.

Kjer na travnikih ni posušila polovica trave, ampak samo manjši del, tam zadostuje posetev. Predno pa se travnik poseje, se mora z dobro travniško brano prebrati. Tudi je dobro, še se ta posetev pognoji, posebno s kompostom. Večkrat bo zadostovalo tudi samo gno-

jenje, ker se potem lahko rastline bolje razvijejo in razkoreninijo, tako da se s tem velike lehe izpolnijo.

Na vsak način pa moramo letos posvetiti pridelovanju krme več pozornosti in z vsemi sredstvi, ki so nam na razpolago, delati na to, da odstranimo nevarnost, ki nam je nastala vsled lanske suše in škodo, ki smo jo imeli zaradi nje.

Erhart.

2.

Zadnje vrste gorenjega članka, ki so popolnoma upravičene, so me napotile, da sem napisal k temu sestavku še par opazk, s katerimi hočem opozoriti na nekatere stvari:

1. Deloma dolga suša, a tudi hud mraz (vsaj pri nas na Bavarskem) sta spravila kmeta v jako slab položaj; suša je povzročila, da so se rastline le nedovoljno razvile; peso pa nam je vzela mraz. Spomlad, ki jo zaradi pomanjkanja krme tako željno pričakujemo, prihaja zelo počasi. Torej moramo gledati in v prvi vrsti skrbeti zato, da nam bo vsaj detelja kolikor mogoče hitro zrastle. Najboljše bi se dalo to menda doseči s tem, da bi se tam, kjer ni treba deteljišča preorati, pospešila nagla rast detelje s tem, da bi se del deteljišča kakor hitro je mogoče, na zeleno pognojil s 4½ do 6 meterskih stotov amonijakovega superfosfata na ha kar je na joho 2½ do 3 meterske stote.

Ne čudite se temu svetu: naj damo detelji amonijakovo gnojilo, torej dušik, ko pa vendar sama dušik nabira!? Opazovanja pa so pokazala, da zbira detelja dušik šele, ko je dosegla neko velikost dokler pa se še le razvija, je navezana na amonijak, ki je v zemlji. V našem slučaju torej, ko gre za to, da se ta prva doba kolikor je mogoče hitro premaga in da se detelja toliko razvije, da si lahko sama dušik nabira iz zraka, pa ta nasvet menda ne bo napačen. In najsi bode samo deset dni, za katere lahko ta del prej kosimo. Tudi lahko razmerje mešanice zelo uspešno uredimo tako, da se raztrosi malo dušika a mnogo fosforjeve kisline, torej amonijakov superfosfat v razmerju 5:15 ali 4:12 ali 3:9. Zelo dobro bi pač bilo, če bi se pred gnojenjem deteljišče malo pobratalo; s tem bi se skrapa odstranila. Tudi pozneje bi se z lahko brano lahko umetno gnojilo bolje razdelilo in pospravilo. Če pa bi bil ves trud prepozen ali če bi ta nasvet ne donesl takoj zaželjenega uspeha, kakršnega pričakuje pisec teh vrstic, s tem še ni mnogo riskirano; kajti fosforjeva kislina pride detelji, ki letos pač nikjer ne stoji posebno lepo, v dobro in pridelek se na vsak način zviša. Sicer pa se bo samo en del deteljišča gnojil na omenjeni način, ostali del se kosi pozneje. — Na vsak način pa je potreba kmalu kaj ukreniti. Dobro bi bilo, če bi tisti ki bodo gnojili detelji, pozneje poročali v tem listu o svojih uspehih.

2. Zimske setvine bodo na Štajerskem pač tudi zelo mršave. Glede teh prinaša dr. Münzinger v heškem kmetijskem listu (št. 11) zelo poučne stvari; on opisuje posledice suše in hudih mrazov in stavi z ozirom na žalostno lice, ki ga kažejo ozimine, vprašanje: „Preorati ali pustiti ležati?“ Nato izvaja sledeče:

Tega vprašanja danes še končno ne moremo rešiti, kajti težko je povedati ali bodo ozimine v toplem vremenu oživele in ali so že popolnoma odmrle. Pač pa se da narediti poskus. Počasi vlečemo za malo rastlinico; če gredo lahko iz prsti če se dado lahko izpuliti, potem je ves naš nadaljni trud zaman; če pa se pri izvlačenju drže in upirajo, potem lahko upamo, da je še življenje v njih. Če poskusimo to na malem delu posestva, potem si lahko vstavimo približno sliko, ki nam bo kazala, koliko odstotkov setve je izgubljene in ali se izplača njivo pri miru pustiti ali jo preorati in sejati poletno žito. Tukaj se kmetovavec pač težko odloči.

Omenjeni pisatelj daje potem sledeči nasvet: „Preorati se mora njiva na vsak način tam, kjer se vidi, da je setev tako zelo trpela, da bi ostanek, če bi tudi uspel in dozorel, ne zadostoval za zadovoljivo žetev. Njivo pa moramo pri miru pustiti in čakati, če je še kaj upanja. A ne smemo samo čakati. Ne samo gledati, kako se setev bori za obstanek in nazadnje podleže, ampak skušati rešiti, kar se kje še rešiti da. Obilna in lahko vzprejemljiva dušikova hrana se naj z umetnimi gnojili, kjer se le da, potrosi na zeleno. A s tem ne odlašati, ne čakati, da bi se prihranil denar in bi si rastline vendar opomogle. Tukaj velja geslo. Kdor ničesar ne riskira, ničesar ne pridobi.

Kot tako dušičasto gnojilo se daje najbolje salpeter in sicer 1½ stota na ha, to je 75 funtov na joho, ki se potrosi na zeleno. Solitar je sicer drag, a tukaj se mora to, kar je še ostalo, izdatno hraniti, da se korenine in stebelca razvijejo, ker se potem posamezne, zato pa dobre rastline razmnožijo z dušikovim gnojilom.

Tudi tukaj se ne riskira mnogo, če se takoj začne. Če se je pokazal uspeh, bi se moralo pozneje dati še enkrat solitra enako množino. In če tudi ne more opraviti svojega namena, koristi vsaj pozni setvi, ki se poseje nanj.

R. Steppes-Monakovo.

### Kmetsko knjigovodstvo.

Ko je c. kr. štajerska kmetijska družba pred dobrim letom izdala tiskano kmetsko knjigovodstvo, je bilo število onih, ki so res pričakovali kak uspeh in vanj verjeli, zelo malo. Celotna oblast, ki so sicer vnete za vsak napredek na kmetijskem polju in ki vsa stremjenja pri tem delu uspešno podpirajo, so zelo dvomile o uspešnosti tega podjetja in bilo je mnogo vztrajnosti in dela potreba, da so se nazadnje dobila sredstva za tiskanje navodila in obrazcev.

Vzrok za to rezerviranost je tičal pred vsem pač v tem, da smo imeli v tem slučaju opraviti z večim popolnoma novim, česar še nismo bili vajeni. Doslej smo bili vajeni iskati izboljšanje žalostnega položaja kmetov s pospeševanjem živinoreje, rastlinoreje, vinoreje i. t. d. — gospodarska stran vsakega kmetskega obrata — knjigovodstvo in nauk o obratu — sta se popolnoma zanemarjala. Ko sem začel pred sedmimi leti pripravljati pri nas tla za kmetsko knjigovodstvo,

tedaj se mi je marsikdo smehljaj, ki pa spada danes že k prepričanim pristašem.

V Nemčiji so to napako spoznali že pred mnogimi leti in so pri svoji kmetijski družbi ustanovili poseben knjigovodstven zavod ali oddelek, ki ima to nalogo, da pomaga praktičnim kmetovavcem pri začetku in pisanju knjigovodstva in ki naredi na koncu vsakega leta potem računski zaključek.

Marsikateri posestnik večjih kmetij piše danes že celo leto zelo natanko svoje knjige, a pri veliki množini svojih poslov ne pride do tega, da bi naredil računski sklep in tako se zanj izgubi največja vrednost knjigovodstva, ker nikdar ne izve natanko, kaj je bilo pretečeno leto napačno in kaj je bilo dobro. Tako pa ne more izrabiti izkušenj prejšnjega leta.

Tudi tukaj mora knjigovodstveni oddelek kmetu priskočiti. S pravilno porabo v knjigah danih števil mora za vsako gospodarstvo napraviti obratno statistiko in iz nje izvajati sklepe, kako bi se naj posamezno gospodarstvo zboljšalo, kar bi bilo gotovo tudi na korist vsega prebivalstva.

Vsakdo, ki pozna težkoče, na katere se naleti pri poizvedovanju splošnih statističnih podatkov v gospodarskih in kmetijskih obratih, bo uvidel potrebo in korist urejenega knjigovodstva, še bolj pa vsak marljiv kmetovavec, ki stoji v praktičnem življenju in mu je bila dana prilika, da je sprejel posestvo brez knjigovodstva ali pa z zelo pomankjivim knjigovodstvom, ki ga je potem tam vodil par let. Kolikokrat je iskal podatke in jih ni našel, kolikokrat si ni bil na jasnem, kje se naj začne z izboljšavami. Moral je žrtvovati čas in denar, da si je nabral one izkušnje, ki jih je njegov prednik že davno imel, pa jih ni zapisal in ne izrabil.

Vsak kmetovavec, ki je prišel do tega spoznanja, mi bo potrdil, da je resničen kmetijski napredek na polju živinoreje, rastlinoreje i. t. d., le tedaj mogoč, če se vse, kar se v tem smislu in v ta namen stori, opira na pravilno knjigovodstvo, potrdil pa mi bo nadalje tudi, da bi pri gospodarstvu izostali marsikateri dragoceni poskusi in da bi se torej za njih porabljeni sredstva lahko prihranila, če bi se doslej ozirali bolj na gospodarstvo, pred vsem pa na kmetijstvo.

Izkušnja iz pretečenega leta nas uči, da je število onih kmetovavcev, ki čutijo pomanjkanje knjigovodstva in ki torej poznajo vrednost računanja za gospodarstvo, precej veliko; poučila nas je, da imamo na Štajerskem veliko število izvrstnih kmetovavcev, ki pri svojem gospodarstvu mislijo in računajo.

Za prvi knjigovodski tečaj se je oglašilo 122, za drugi 78 kmetskih posestnikov, tečaja za knjigovodstvo v Lipnici, se je udeležilo 12 udeležencev. Prva izdaja tiskovin je bila v teku sedmih mesecev popolnoma razprodana. Tudi naša sosedna dežela, Koroška, je dosegla na tem polju lepe uspehe.

Po vsem tem pač lahko rečem, da je knjigovodstvo, ki ga je uvedla c. kr. kmetijska družba, ustreglo dolgo željeni potrebi in da so vsi, ki so se s tem in za to trudili, lahko z doseženimi uspehi

zadovoljni. Sedaj lahko izrečemo nado, da merodajne oblasti ne bodo več štedile s podporami in da ni več tako daleč, pa bomo že imeli deželni knjigovodstveni urad. Brez tega urada je delo samo polovičarsko, ker se brez njega knjigovodstveno dognane številke ne porabijo primerno.

Visoka vrednost osrednjih knjigovodstvenih uradov za praktične kmetovavce je z enakimi uradi v Nemčiji in Švici že tako nad vsak dvom uzvišena, da se že sedaj v Avstriji marsikje ustanovljeni enaki uradi. Tako ima nemški odsek moravskega kulturnega deželnega sveta že več ko eno leto tak urad, ki je že letos lahko priobčil zelo dragocene številke. Koroška si je lani ustvarila osrednji zavod v Celovcu. Na Češkem so se tozadevne predpriprave že začele, in tudi na Nižjem Avstrijskem se pripravljajo na ustanovitev enakega zavoda.

Če je bila Štajerska prva dežela v Avstriji, ki je izdala in uvedla urejeno knjigovodstvo za malega kmeta, je sedaj v vsej knjigovodstveni akciji od drugih dežel že davno prekošana. Upajmo, da ne bo še dalje zaostajala, saj je temelj že položen in nadalnje delo je tudi tukaj lažje ko začetek. Jožef Peter.

### Deset zapoved za konjerejce.

Sestavil Fr. Šega.  
(Izviren spis).

Času primerni opomini posestnikom konj in posebno hlapcem niso nikdar odveč; posebno v zimskem in pomladnem času ne. Namen teh vrst je, da se vsak, ki se peča s konji, ravna po naslednjih navodilih.

1. Pazi, da ne pride konj v prepah, ker le prevečkrat dobi konj vsled tega koliko, katar, pljučnico i. t. d.; ne zapiraj pa vseh oken čez celo zimo, da ne pride čisto nič svežega zraka v hlev.

2. Pokvarjenih oken ne zamašuj s slamo ali cunjami, ampak daj jih popraviti.

3. V vsakem hlevu mora biti termometer, kajti občutek je slab svetovalec za določitev toplote. Pregorek ne sme nikdar biti zrak v hlevu, ker konj, kateri pride iz gorkega hleva, se veliko prej prehladi ko vtrjen. Temperatura v konjskem hlevu znašaj 12 stopinj po R., ali 15 stopinj po C.

4. Ako mora kmečki konj radi previsokega snega ali pomanjkanja dela ostati v hlevu, naj gospodar skrbi, da se konj prehodi; v hlevu stoječi konji dobe najhitreje takozvano črno bolezen.

5. Pri nepretežkem delu ne pokladaj preveč detelje, temveč jo pomešaj malo s slamo. Suha piča je bolja ko mokra. Daj vedno v pravem času dovolj vode, a ne premrzle. Pri hudem mrazu je dobro, ako voda malo postoji. Najnižja bodi 6 stopinj po R.

6. Suha stelja, katera se mora vsaki dan menjavati, ovaruje žival marsikatero bolezen. Neprijetni in rezki duh po amonjaku prihaja od mokrotne stelje in škoduje sluzni mreni v očesu in žrelu. Pri meša se naj stelji šote ali mavca, potem se smrad zmanjša.

7. Dasi kmečki konj v tem času manj dela, vendar se ne sme pozabiti na oskrbo kopit. Ravno zavoljo tega, ker konj manj dela, se mora od časa do časa, približno

vsakih šest tednov, na novo podkovati in se mu naj kopita porežejo. Dobra podkova se lahko zopet porabi.

8. Po gladki in polzki poti je vožnja z obrušeni podkvami trpinčenje živali. Previsoko stalo je nerablivo, ker zelo utruja konja.

9. Konjska uprava se ne sme po zimi na prostem puščati. Mrzli železni deli se navzamejo toliko mrzlot, da lahko konja v gobcu ranijo. Ako nimamo nobenega drugega prostora, vtaknimo uzdo pred rabo v toplo vodo.

10. Ker ima konj po zimi daljšo in gostejšo dlako, moramo tem bolj skrbeti za njegovo telesno snago.

### Pomen rudninskih redilnih snovi za domače živali.

Med različnimi živalskimi boleznimi, ki se pokažejo v živalskem hlevu najbolj pogosto, stoje v prvi vrsti kostne bolezni. Te kostne bolezni, kakor n. pr. mehke noge, prhke kosti, kuga v členkih, krvica, hrbtna otrpnelost, otrpnelost udov pa so vedno samo posledice pomanjkljive in nepravilne krme.

Splošno prihajajo namreč pri krmljenju naših domačih živali le organske redilne snovi v vpoštev, n. pr.: beljakovina, tolšča in ogljeni hidrati, dočim se živinorejci na ravno tako važne rudninske redilne snovi, kakor so n. pr.: fosforjeva kislina, apno in soli ne ozirajo. Rudninskim redilnim snovem pa se mora na vsak način posvetiti mnogo pozornosti, ker je od teh odvisno zdravje živine in s tem nje vrednost v delu in v denarju. Če dobivajo domače živali krmo, ki ima le male odstotne dele rudninskih snovi, trpe pred vsem oni organi, ki rabijo mnogo apna in to so kosti. Kosti vseh živali obstojajo približno iz  $\frac{1}{8}$  fosforjevo kislega apna in le  $\frac{1}{8}$  iz organskih redilnih snovi: kleja, tolšče in vlaken.

Živali, ki dobivajo malo rudninskih redilnih snovi v svoji krmi, zaostanejo v telesnem razvoju, shujšajo, oslabijo, dokler ne obležijo in poginejo.

Pri živalih, ki imajo mehke kosti, nabrekle členke, otrpjen hrbet, ali krvico, so ostale kosti vsled pomanjkanja apna mehke in prožne ter se niso strdile. Okostje teh živali je nepopolnoma razvito, posebno členki so zaostali v naravnem razvoju in trdosti.

Ker pa je okostje podlaga, na kateri se razvija ostalo telo s svojimi organi in od katere dobiva oporo in trpežnost, je pač jasno, da igrajo rudninske redilne snovi v živalski hrani veliko ulogo.

Domače živali rabijo fosforjevo kislino in apno ne le za rast in trdnost kostij, ampak v zvezi z beljakovinami tudi za to, da se nadomesti vse ono, kar gre vsled premene snovij iz njih. Tako oddaja vsaka krava v vsakem litru mleka tri do pet gramov fosforjevokislega apna, v blatu in sealnici grede tudi določene množine teh rudninskih redilnih snovij iz njih.

Krhke kosti, mehke kosti in okuženje členkov se pokaže povsodi bolj ali manj nevarno, kar se ravna po tem, ali napade doječe in breje krave, ali pa mlado živino. Pri mladi živini odebelijo konci členkov in kite, tako da se ta bolezen lahko imenuje kuga na členkih. Te spre-

membe povzročajo živini velike bolečine, tako da se bojijo vsakega gibanja in da hodijo le težavno z visoko privzdignjeno hrbtenico in okornimi členki.

Pri brejih živalih, posebno pri kravah, nastopi ta bolezen večkrat nepričakovano zelo nevarno, tako da navidez popolnoma zdrave živali naglo upadejo, težko leže in se le težko zopet spravijo na noge. Če pade žival na tla, si večkrat polomi ne le cevne kosti v nogah, ampak tudi celo rebra.

Živali, pri katerih so kosti že zelo krhke in mehke, morajo navadno, če se pravočasno ne zakoljejo, poginiti zelo mučne smrti. Če se žival, ki ima zelo mehke kosti zakolje, se lahko v nji opazijo zelo važne spremembe notranjih organov.

Že zelo slaba prehranjenost, nepopolna in prevržena razvitost kostij so znak bolezni. Dočim je pri zdravih živalih mozeg žoltordeč in trd, je pri bolni živini sluzast, mehak in temnordeč, pomešan s krvjo.

Cevne kosti so prožne in mehke, tako da se dajo z ostrim nožem rezati. Čim bolj postajajo kosti mehke in prožne, tem hujše bolečine ima žival, dokler ne pogine mučne smrti.

Mehke kosti se lahko pokažejo pri vseh mladih živinah, posebno pri prašičkih, manj pri teletih in ovcah. Da se najraje pokažejo pri prašičkih, to izhaja od tod, ker se prašički navadno zelo enostransko krmijo. K temu še pride pomanjkanje gibanja na prostem, slabe in zadržane stajanje, pred vsem pa pomanjkanje tako potrebnega rovanja po prsti.

Rovanje prašičkov je najpotrebnejše sredstvo za pravilno prašičerejo; pri rovanju dobivajo prašički namreč v prsti apno in druge prstnate snovi.

Predno se pokaže pri domačih živalih mehko in krhkost kosti, se pokažejo pri njih navadno veliko poželenje po prsti in apnu. Pri govedu se kaže ta na ta način, da govedo zelo rado vsako stvar obliže in obgrize. Tudi se goveda ližejo eno drugo in požirajo dlako.

Konji grizejo in glodajo les, svinje pa grizejo premog in opeko ter požirajo z veliko požrešnostjo človeško blato. Divjačina, srne in jeleni lupijo drevesa in objedavajo mlade setvine.

Da se obvarujejo domače živali boleznij na kosteh, se jim more k vsaki, hrani, ki ima malo rudninskih snovi, dodajati nekaj kostne moke ali fosforovo kislega apna. H krmilom, ki imajo zelo malo fosforjevo kislega apna, prištevamo vse trave, ki rastejo na močvirni, kislji, močavni zemlji, ki ima malo apna. Sem štejejo tudi repno ščavje, odrezke, olupe, krompir in repo.

Tudi voda igra pri prehranitvi in zlaganju živine z apnom zelo važno ulogo. Mehka voda, ki prihaja s travnikov, ima navadno zelo malo apna. Živali, ki pijejo tako vodo leto za letom, bodo vedno lačne apna.

Lakota za apnom se kaže tudi že na zunaj s tem, da gre od živine tenko, kiselasto smrdeče blato, da imajo mršavo dlako brez vsakega leska in da postajajo zelo lene in kmalu utrujene.

„Landw. Zeitschrift“.

### Vinogradnikom ptujskega okraja!

(Izviren spis.)

Vinogradnike ptujskega okraja opozarjamo, da bode vinarski inštruktor Zupanc kazal kako je trsje pleti, to se pravi, katere mladice je kot nepotrebne odstraniti. In sicer:

Dne 24. maja pri gospodu Zajšku v Mestnem vrhu.

Dne 25. maja v šolskem vrtu na Polenšaku.

Dne 26. maja pri gospodu Koserju v Dragoviču (na Aleluji).

Dne 28. maja v deželni gorici pri Sv. Urbanu.

Dne 3. junija v deželni gorici v Naprpljih.

Dne 4. junija pri gospodu Vtiču v Stopercih.

Dne 8. junija v deželni gorici na Rodnem vrhu.

Začetek vsakokrat ob 9. uri.

Nadalje se naznanja, da se bodo tudi letos vršila opazovanja glede pomladanskega mraza. Postopalo se bode pri tem tako, kakor prejšnja leta; torej pomeni 1 strel ob  $\frac{1}{2}$  8. uri zvečer, da se je prihodnje jutro bati mraza, 2 strele ob istem času pa da bo gotovo mraz. 3 streli po noči so znamenje, da je treba iti kuriti oziroma kaditi. Opazovalne postaje so pri vinogradih štajerske hranilnice. V krajih, ki so od teh opazovalnih postaj tako oddaljeni, da ni mogoče slišati tamkajšnjega streljanja, naj bi prevzele merodajne osebe to opazovanje in alarmiranje. Mraz opazovalne toplomere prodaja Jože Jaborka, Dunaj, IV. Freihaus.

### Gospodarske drobtine.

(Nabrane iz raznih gospodarskih in kmetijskih listov.)

**Katero umetno gnojilo je boljše, kajnit ali kalijeva sol?** Pri nas se je kajnit tako priljubilo, da ga gospodarji raje naročajo kakor kalijevo sol. Zato je važno vprašanje, katero gnojilo je več vredno. Kajnit je ceneje, tako misli eden in drugi; za tisto ceno se ga dosti več dobi kakor kalijeve soli. Res je to, ali to je navidezno. V resnici je kalijeva sol ceneja. Pri gnojilih ni gledati namreč na skupno težo, ampak na množino redilnih snovi, ki se notri nahaja, ker le ta ima vrednost in le ta se plačuje. Res nas stane po navadi 100 kg kalijeve soli K 13.50, kajnit pa samo K 6.50, ali za to ima kalijeva sol 40 kg kalija v sebi, dočim ga ima kajnit samo 12  $\frac{1}{2}$  kg. Če preračunamo, koliko nas stane 1 kg kalija vidimo, da nas stane v kalijevi soli blizu 34 v, v kajnit pa 52 v. Ker ima kalijeva sol trikrat toliko kalija v sebi, je je treba trikrat manj. Če rabiš za 1 ha 40 kg kajnita, potrebuješ kalijeve soli k večjemu 150 kg. Seveda je pri teh gnojilih gledati tudi na težo zemlje in na njeno vlažnost. Kajnit dela zemljo bolj težko in vlažno, zato se kajnit bolj priporoča za lahko in srednje težko in bolj suho zemljo. Kalijeva sol je pa dobra za težko zemljo.

**Otrobi niso za praseta.** Odstavljenim prasatom ni dajati ne rženih ne pšeničnih otrobov, ker se enim in drugim pripisuje, da lahko povzročijo hromoto pri prasatih. Priporoča se pa, dajati jim vsak dan nekoliko apna, po 10 gramov na dan, ker se s takim dodajanjem varujemo pred mehko-kostnico.

# ZADRUGA.

Poročila zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem, r. z. z o. p.  
 Gradec, Franzensplatz št. 2.

I.

## Zadružno vnovčevanje vina.

Stremljenja zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem, ki gredo za tem, da bi se doseglo primerno ugodno vnovčevanje doma pridelanih vin, kar je poleg vnovčevanja ostalih kmetijskih pridelkov ena najglavnejših nalog zveze, še vedno ne nahajajo pravilnega umevanja. In vendar bi se naj z dobro in ugodno prodajo domačih vin na Štajerskem in izven dežele vršil velik kos one naloge, ki je zvezi od države in dežele poverjena, da se povzdigneta ž njo vinoreja in kletarstvo. Dočim vidijo eni nalogo zveze v tem, da bi plačevala velikanske cene za ponujana vina, upajo drugi, da bodo zvezi prodali bolna, skvarjena vina ali mošt takoj s koša in splošno je razširjeno mnenje, da mora zveza oskrbovati yso akcijo za vnovčevanje vina po vsej Štajerski. Posebno kar zadeva poslednje mnenje že iz tega vzroka ni pravilno, ker omejuje zveza svojo delovanje splošno in tudi v tem slučaju po pravilih le na svoje člane, torej na rajfajznovke, ki so jih pridružene, kmetijske zadruge, društva in c. kr. kmetijsko družbo, oziroma na njene člane, torej da ni upravičena izvrševati vnovčevanja vin ostalih štajerskih kmetovavcev, ki niso njeni člani; ti imajo tako neposredno korist od dobrih cen, ki jih zveza za vino ustvari.

Zveza pa ne le da nima pravice, ampak tudi ne more izvrševati vnovčevanja vina vseh štajerskih vinorejcev. Vendar pa je zveza zaradi danih razmer, pomanjkljivega zanimanja za ustanovitev kletarskih in vinarskih zadrug pri kmetovavcih, ali zaradi pomanjkanja za ustanavljanje in vodstvo takih zadrug potrebnih požrtvovalnih oseb bila prisiljena, samostojno nastopati v vprašanju vnovčevanja vina in storiti v danih razmerah sploh kolikor se je največ dalo ter je, kakor je znano, v ta namen ustanovila štajersko deželno vzorno klet v Eggenbergu pri Gradcu. Dasi se je morala vsled doseženih uspehov in velikanskega napredovanja prometa z vinom v tej kleti stavba razširiti in se je postavila nova klet, ki bo sedaj kmalu postavljena, vendar pa se je zveza vedno zavedala, da je zadružna prodaja vina, ki jo vrši zveza s svojo vzorno kletjo, le zelo mala in da ima v prvi vrsti namen, da bi bila štajerskim vinorejcem vzor zadružne prodajalnice vina, nad katerim bi se lahko zgledovali in ki bi ga lahko posnemali. Izhajajoča od tega nazora ne namerava v bodoče, naj se tudi promet z vinom še tako zviša, razširiti prometnih naprav, ker se mora nadalnje pospeševanje zadružnega vnovčevanja vina prepustiti samostojnim kletarskim in vinarskim zadrugam in enakim napravam, za ustanovitev katerih so pota se deloma pri-

pravljena, da se ta prodaja preveč ne centralizira.

V očigled temu stališču, ki ga zavzema zveza v interesu vinorejcev in razvoja samostojnih vinarskih zadrug, postaja ustanavljanje krajevnih vinarskih in kletarskih zadrug tem večje važnosti, vendar pa razvoj teh zadrug še nikakor ni zadovoljiv. Razun osamljenih, z dobrimi uspehi delujočih zadrug, kakor je n. pr. kletarska zadruga v Mariboru, ali vinorejska zadruga na Ptuju poleg dveh manjših zadrug se že par let sem ni ustanovila nobena nova. Kakor se zveza na eni strani trudi, da bi članom možnosti šla na roko in jih z besedo in pismom poučevala, kakor je v danem slučaju pripravljena, podati osnutke pravil in pomagati pri ustanovitvi vinarskih zadrug, po potrebi intervenirati in pomagati interesentom z dejanjem in besedo, vendar ne more zapustiti stališča popolne objektivnosti, ki ga zavzema že od nekdanj in svetovati ustanovitve zadrug, oziroma pomagati pri tem, ne da bi bili dani za to predpogoji. Na podlagi mnogih slabih izkušenj, ki smo jih doživeli vsled prenapljenih ustanovitev raznih zadrug, je pač potrebno, da smo pri ustanavljanju novih zelo previdni in da poskusimo in preiščemo na vse strani, kajti ustanovitev gospodarske ali kmetijske zadruge je samo tam dobra, kjer se je s tem izpolnila potreba in kjer so izpolnjena vsa vprašanja in vsi predpogoji za njo. Ti predpogoji se izpolnijo pred vsem s tem, da se določi natančen delokrog in delovni okoliš zadruge, da pristopi najmanjše potrebno število članov, da se dobi potreben in zadosten obraten kapital, lastno premoženje zadruge (v poslovnih deležih), da se lahko dobe potrebni in primerni funkcionarji, da se preskusi možnost članov za sposobnost izvrševati svoje dolžnosti napram zadrugi, to je, spravljati ji za njen promet dovoljno množino blaga, ki ga za izpolnjevanje svojega namena, za katerega je bila ustanovljena, rabi.

Ako se ti predpogoji ne dajo izpolniti, potem se naj zadruga na noben način ne ustanovi, ker se s tem ugledu zadružništva med kmetiskim posestvom manj škoduje, ko pa če zadruga pozneje ne posluje zadovoljivo ali če pride celo polom, s katerim se v tistem kraju zadružništvu tla za dolgi čas izpodkopljejo.

Svoje člane svarimo na eni strani pred prenapljenim ustanavljanjem, gospodarskih in kmetijskih zadrug, na drugi strani pa svetujemo kmetovavcem, ki se pečajo z vinorejo, naj se pečajo, če so za to dani vsi potrebni predpogoji, z vprašanjem ustanovitve vinarske zadruge in zveza jim bo pri tem gotovo pomagala.

Zaradi pojasnila in informacij o potrebi in o prednostih zadrug za vnovčevanje vina pa opozarjamo najprej na

sledeče poročilo naše članice, kletarske zadruge v Mariboru, o poslovnem letu 1908.:

„Namen kletarske zadruge je kupovati od svojih članov pridelano vino in ga spravljati v denar ter rabiti vsa postavna sredstva za povzdigo vinarstva in kletarstva svojih članov.

Leta 1901. ustanovljena zadruga je štela ob koncu leta 1908. 70 članov in stoji pod načelstvom gospoda Pija viteza pl. Twickla.

Dasi je bilo leto 1908. za zadrugo, odkar obstoja, najbolj naporno, vendar se zadruga lahko z zadovoljstvom ozira na uspešno delo, ki ga je v tem letu izvršila.

Mali pridelek vina je v letu 1907. povzročil, da so vinorejci zelo zvišali vinske cene, pri prodaji pa se cene vin niso višale v isti meri in tako se je zgodilo, da se je konzum vina zelo zmanjšal. Ker tudi kakovost domačega pridelka ni bila bogvekaka, je bila konkurenca izvenštajerskega blaga zelo velika in zelo uspešna.

Vkljub temu so cene za štajerska vina še aprila in maja šle kvišku, tako da se je zaradi lepih pričakovanj za jesen 1908 moralo pri nakupovanju vina ravnati zelo oprezno.

Žalibog se je en del producentov dal zapeljati in je zahteval tako visoke cene, da ni bilo mogoče niti misliti na prodajo vina; vino je tistim vinorejcem ostalo in ima danes okoli 40% manj vrednosti.

Leto 1908. pa nam je prineslo toliko vina, da so bile vse priprave nezadostne in nepopolne.

Kakor pri sadju, tako se je tudi pri vinu računalo na 30 do 40 odstotkov več pridelka, ko ga je pozneje v resnici bilo.

Da bi ustregla svojim dobavnikom, je morala zadruga prevzeti za eno tretjino več vina, ko je iz kraja nameravala, to pa iz večine zaradi tega, ker kmetje niso imeli za vino dovolj posode. Dva tedna se je moralo neumorno in nepretrgoma delati, da se je pridelek vsaj po večjem spravil pod streho.

Zadruga je kupila meseca oktobra okoli 4.500 hl novega vina kar s koša, in od tega se je prodalo 700 hl, še predno je zavrelo.

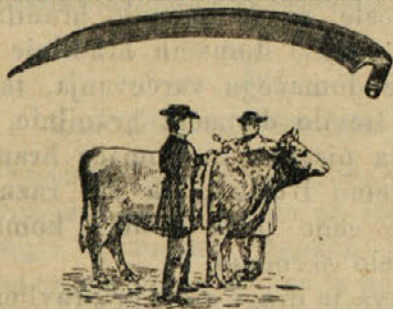
Ker so tudi ponujane cene bile popolnoma primerne, lahko z mirno vestjo rečemo, da se je mariborska zadruga pokazala kos svoji nalogi in da je nade, ki ki so se stavile vanjo, popolnoma izpolnila.

Bilo bi samo še želeli, da bi se tudi po drugih okrajih ustvarile zadruge, ki bi na enak način izpolnjevale svojo nalogo, ker bi šele potem bilo mogoče na Štajerskem kolikor toliko urediti ceno vina in preprečiti, da bi cene zaradi prodaj v sili popolnoma neopravičeno padle,



Vabimo p. n. okrajne zastope in občine, kakor tudi cenjene družbine ude, da inserirajo v „Gospodarskem Glasniku“. Cena je nizka. Ako se večkrat inserira in večji inserati, damo primeren popust. Naročila se naj blagovolijo vposlati naravnost družbini pisarni.

## Oznanila „Gospodarskega Glasnika“ za Štajersko.



Zahtevajte bogato ilustrirane hrvaške ali češke cenike zastonj.

**Kose,** najboljše, prave jugoslovanske, turške in ciganske znamke „Hospodár“ prodaja za enako ceno:

75 cm . . . . .	K 1'58	80 cm . . . . .	K 1'66	85 cm . . . . .	K 1'72
90 cm . . . . .	K 1'78	95 cm . . . . .	K 1'88	100 cm . . . . .	K 1'98

Neugajajoča kosa se vzame nazaj. — Zahtevajte poseben cenik čeških kos. — Pošilja se od 5 kosov naprej poštine prosto, pri 10 kosih se dobi 1 povrh.

**Brusne kamne:** Karborundovi I 65 v, II 75 v, III 1 K, Korundovi ali „Hospodár“ 30 v.

**Ključ za koso 25 v, kladiva ali babice 90 v.**

213—3

Vse gospodarske stroje in potrebščine oskrbuje:

**Družstvo „Hospodár“, Milotice nad Bečvou, Morava.**



**Tvrdeke Ph. Mayfarth & Co**  
samodelna „Syphonia“ je vendar najboljša škropilnica za vinograde, hmeljeve nasade, za zatiranje drevesnih škodljivcev, za pokončevanje listnih bolezni, odpravljanje grintovca in divje gorčice i. t. d. — Škropilnice za hrbet in na voz za 10, 15, 60 in 100 litrov tekočine brez in z petrolejsko mešanico. — Zahtevajte podobe in opise od **Ph. Mayfarth & Co.** tovarne za stroje, posebna tovarna za vinske stiskalnice in stroje za vporabo sadja. Nagrajena z več ko 620 zlatimi in srebrnimi kolajnami i. t. d. **Wien II/1, Taborstrasse 71.** 150—6 Obširni ceniki zastonj. — Zastopniki in preprodajalci zaželjeni.

**Gospodje naročevalci**  
se uljudno naprosijo, da se pri naročevanju blaga sklicujejo na naš list.

Št. 881.

**Vsem občinam okraja.**

Po izvrševalni naredbi z dne 20. februarja 1897, dež. zak. in odr. l. št. 23, k postavi iz dne 17. aprila 1896, dež. zak. št. 41, se naznanja, da se bo letos vršilo

**licenciranje in premiranje plemenskih bikov marijadvorske pasme v pondeljek, 3. maja 1909**

in sicer:

a) za okoliš Gornja Poljskava, za občine: Gornja in Spodnja Poljskava, Pokoše, Gabernik, Ogljenšak in Bukovec ob 8. uri zjutraj pred hišo gospoda Hermanna v Gornji Poljskavi;

b) za okoliš Slov. Bistrica in Sv. Martin, na sejmu v Slov. Bistrici in sicer za občine: Slov. Bistrica, Ritosnoj, Gornja Bistrica, Kovača ves, Gornja in Spodnja Ložnica, Senvovec, Verhloga, Črešnjevce, Pretež, Laporje, Zabljek, Cigonca, Sv. Martin, Kalše, Oselj, Smereče, Bojtina, Frajham, Tinje in Spodnja Nova vas ob 10. uri dopoldne.

c) za okoliš Studenice, za občine Studenice, Hrastovec, Modraže, Jelovci-Makole, Sv. Ana, Dežno, Stopno, Pečke, Štatenbreg, Vrhole, Hošnica, Stanosko, Lušečka vas, Poljčane, Pekel in Brezovec pred hišo gospoda Koropca v Studenicah ob 8. uri popoldne.

Premije so sledeče: 1 nedeljiva državna nagrada 70 K, za 3 oziroma 4 deželne nagrade znesek 90 K, za okrajne nagrade znesek 200 K.

Opozarja se na to, da se v tem okraju licencirajo in premirajo le biki marijadvorske pasme in da se biki, ki so že dobili nagrade pri licenciranju, ne premirajo več.

Strogo je prepovedano spuščati nelicencirane biki za denar ali tudi brezplačno; lastniki takih bikov se morajo naznaniti okrajnemu odboru, c. kr. žandarmeriji ali c. kr. okrajnemu glavarstvu, da se kaznujejo po § 30 postave z dne 17. aprila 1896, št. 41 dež. zak.

Lastniki in posestniki licenciranih bikov morajo voditi zapisnik o spuščanju in dajati lastnikom k biku pripeljanih ženskih goved brezplačno potrdilo o skoku. Zapisniki se dobijo pri našem uradu brezplačno.

To oznanilo se naj primerno razglasi in naj se opozori lastnike bikov, da bodo biki ob določeni uri pripeljali pred komisijo.

220—1

Okrajni odbor slovenjebistriški, 20. aprila 1909.

**Thierryja Balzam**

pristen samo z nuno kot varstveno znamko. Učinkuje sigurno proti želodečnim krčm, napanjanju, zasluženju, zgagi, kašlju, pranim bolečinam, hripavosti, trganju po udih i. t. d. Zunanji čisti rane, lajša bolečino. 12 polovičnih, 6 celih ali ena velika steklenica stanejo po 5 K.

**Thierryja centifolijna maža** je uspešno učinkujoče domače sredstvo pri otokih, tvorih, ranah, vnetjih razne vrste. Dve dozi K 3 60.

Dobi se v apoteki „pri angelju varhu“ A. Thierryja v Pregradu pri Rogoški Slatini.

**Svarilo:** Vsakdo, ki naroči kak drug ponarejen balzam brez moje varstvene znamke „nuna“ ali nado-mestke, temu se falziškati odzamejo in po § 23 in 25 kazenskega zakona se kaznuje z globo 4000 K ali zaporom enega leta.

Zaloga skoro v vseh apotekah. Na veliko v drogerijah.

179—6

### Subvencijski merjasci.

Naši cenjeni člani bodo dobili po možnosti in sredstvih, ki so na razpolago, subvencijske merjasci le tedaj, če nam bodo vposlali pravilno izpolnjene reverze s 30 K za vsakega merjasca potom podružnic najpozneje do 15. marca.

Praviloma se lahko na enem kraju nastavi le en merjasec; če se jih rabi več, mora načelstvo podružnice to potrditi.

V Gradcu, 1. januarja 1909.

17—W

Od osrednjega odbora c. kr. kmetijske družbe na Štajerskem.

# Dendrin

(v vodi takoj raztopljiv drevesni karbolin) v zimi 1908 sijajni uspehi!

Cenike, priznanja, vzorce pošilja brezplačno:

**Carbolineum - Fabrik R. Avenarius**  
Amstetten (Nižje Avstrijsko.)

Osredni biro:

DUNAJ, III, Bechardgasse 14.

# Superfosfate

rudninske in živalske, izvrstno, zanesljivo in ceno fosforjevo gnojilo za vsako zemljo.

Vsebina strogo zajamčena.

Zajamčen hiter učinek, največji pridelek.

Neobhodno potrebno za spomladno setev.

Nadalje

amonijakove, kalijeve in so-  
litarske superfosfate

pošiljajo vse

38a—12

tvornice za umetna gnojila, trgovci, kmetijske podružnice in društva.

Pisarna: Praga, Na Přikopech 17.



**Viteza pl. Ecker-ja drevesnice**

Grambach, pošta Hausmannstättchen

podružnica pri Sv. Gotardu pri Gradcu

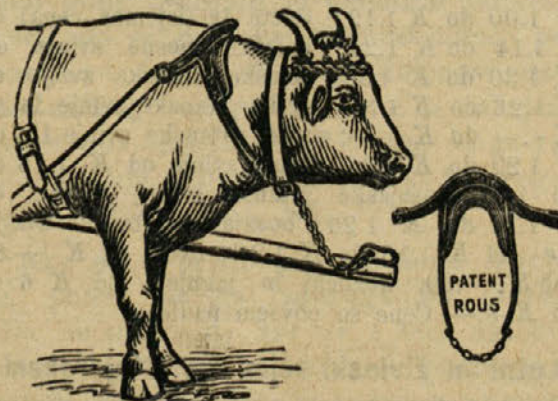
oddajajo:

**Izborna sadna drevesca**

vseh za Gornje, Srednje in Spodnje Štajersko najprimernejših namiznih in moštnih vrst v vseh oblikah. Ia divje kostanje, lepotečna drevesca in Jelovke i. t. d. Cene zmerne. Cenik brezplačen. 178—5

**Komati za goveda!**

1 par št. I. za kravo . . . . . K 18.50  
1 par št. II. za vole do 500 kg. težke . . . . . K 22.—  
1 par št. III. za vole 600—800 kg. težke . . . . . K 25.—



**Rihard Basch, Praga-Vinohrady 18.**

Na zahtevo pošiljam tudijermenje. 191—10

Okoli 400 stotov prve vrste štajerskega belega pohorskega

**semenskega ovsa**

oddaja na drobno 118—6

**Hrepevnik v Konjicah.**

Vzorci prosti. — Cena po dogovoru.

**Kanglje za mleko** pocinjuje in popravlja

kakor tudi vse reči iz pločevine in železa hitro in ceno

**Metallwarenfabrik Th. Gerl's Nachfolger**  
Gradec, Marschallgasse 32. 181—2